

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ - ΦΑΣΗ Β (2013-2014)

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου):
Σκανταλιές (5^η Ενότητα, Β.Μ., τεύχος β, σσ.8-18, Τ.Ε., τεύχος β, σσ.6-16)

Δημοτικό Σχολείο: Β΄ Δημοτικό Ποταμού Γερμασόγειας
Τάξη: Α΄

Ημερομηνία: 18/02/2014

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: κ. Αντρούλας Όθωνος Ζαχαρίου

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι:

Αρετή Αδάμου (Εκπαιδευτικός) και Ευάνθη Α. Παπανικόλα (Σύμβουλος Ελληνικών).

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

1. Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της ενότητας

1.1. Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Πριν από τη συγκεκριμένη διδασκαλία-μάθημα, τα παιδιά ήλθαν σε επαφή με τα πρώτα δύο μαθήματα της 5^{ης} ενότητας του σχολικού εγχειριδίου, με τίτλο «Σκανταλιές». Τόσο στο πρώτο όσο και στο δεύτερο μάθημα της συγκεκριμένης ενότητας, πρωταγωνιστής είναι ο Μολύβιος ο σκύλος, ο καινούργιος φίλος των παιδιών, ο οποίος προβαίνει σε διάφορες ζαβολιές. Κατά την επεξεργασία των δύο πρώτων κειμένων της ενότητας («Το καπέλο περπατάει!», «Ένας καινούργιος μαθητής»), αξιοποιήθηκαν η εικόνα και ο τίτλος των μαθημάτων, με σκοπό τη διατύπωση κάποιων προαναγνωστικών προσδοκιών και τον εντοπισμό των υπό διδασκαλία δίγραφων («Ει, ει»/«Αι, αι»). Τα κείμενα των συγκεκριμένων μαθημάτων αξιοποιήθηκαν τόσο για την καλλιέργεια της ρέουσας ανάγνωσης των παιδιών όσο και για σκοπούς νοηματικής επεξεργασίας. Η όλη διδακτική διαδικασία εμπλουτίστηκε με παιχνίδια υπόδυσης ρόλων και άλλες παιγνιώδεις δραστηριότητες. Σε ό,τι αφορά στην εμπέδωση των υπό διδασκαλία δίγραφων, επαναπλαισιώθηκαν συγκεκριμένες δραστηριότητες από το Τετράδιο Εργασιών (Τ.Ε., τεύχος β΄, σσ. 6-10). Αναλυτικότερα, τα χρηστικά κείμενα που υπάρχουν στο Τ.Ε. δεν αξιοποιήθηκαν μόνο ως προς τον εντοπισμό των δίγραφων, αλλά τα παιδιά μπήκαν σε μια διαδικασία αναγνώρισης των κειμενικών ειδών και συσχέτισής τους με τα επικοινωνιακά πλαίσια που αυτά απαντώνται. Επιπρόσθετα, δόθηκε η ευκαιρία εντοπισμού των κειμένων που είχαν ως θέμα τα ζώα, ενώ αξιοποιήθηκε, για την επίτευξη διδακτικών στόχων, και η παρουσία αγγελιών με διαφορετικό επικοινωνιακό σκοπό (χάθηκε σκυλάκι vs. χαρίζεται σκυλάκι).

Στο πρώτο κείμενο της ενότητας («Το καπέλο περπατάει!»), γίνεται αναφορά στο γεγονός πως ο Μολύβιος είναι ένας αδέσποτος σκύλος. Η συγκεκριμένη αναφορά στάθηκε αφορμή, ώστε τα παιδιά να προχωρήσουν σε περαιτέρω ενασχόληση με το θέμα των αδέσποτων ζώων, με την αξιοποίηση αυθεντικών κειμένων (όπως είναι οι αγγελίες, οι αφίσες, βίντεο κ.λπ.) και να διερευνήσουν τα ερωτήματα που έθεσαν σε σχέση με το συγκεκριμένο θέμα. Ταυτόχρονα, μέσα

από την επεξεργασία των κειμένων αυτών, δόθηκε η ευκαιρία να τύχουν επεξεργασίας διάφορες γλωσσικές δομές όπως η λειτουργική αξιοποίηση του α΄ ενικού έναντι του β΄ ενικού στο πλαίσιο των αφισών, καθώς και η επιλογή συγκεκριμένων επιθέτων με συναισθηματικό φορτίο, αλλά και η χρήση των συντομογραφιών στο πλαίσιο των αγγελιών. Τέλος, τα παιδιά προχώρησαν σε παραγωγή επικοινωνιακά πλαίσιοι γραπτού λόγου. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε συγγραφή αγγελίας, σε ατομικό επίπεδο, που αφορούσε χαμένο σκυλάκι της περιοχής.

Κατά την επεξεργασία του δεύτερου κειμένου της ενότητας «Ένας καινούριος μαθητής» (Β.Μ., τεύχος β΄, σ.10), προέκυψε ο προβληματισμός κατά πόσον όλοι/ες οι καινούριοι/ες μαθητές/τριες τυγχάνουν της ίδιας θετικής υποδοχής που έτυχε ο Μολύβιος ως «καινούριος μαθητής».

Στο σημερινό μάθημα το κείμενο «Ένας καινούριος μαθητής» (Βιβλίο Μαθητή, τεύχος β΄, σ.10) και μέρος του παραμυθίου «Η Μόνα σε καινούριο σχολείο» (Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δάφνη: http://www.epsype.gr/images/paramuthia_gia_ekfovismo.pdf) θα συνεξεταστούν, με σκοπό τη διερεύνηση του προβληματισμού, *κατά πόσον όλοι/ες οι καινούριοι/ες μαθητές/τριες τυγχάνουν της ίδιας θετικής υποδοχής που έτυχε ο Μολύβιος ως «καινούριος μαθητής»*, καθώς και *με ποιες γλωσσικές δομές ο προβληματισμός αυτός απαντάται στα συγκεκριμένα κείμενα*. Μέσα από διαισθητικό τρόπο, και χωρίς εξειδικευμένη ορολογία, τα παιδιά έρχονται σε επαφή με το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού, το οποίο θα αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης τόσο στο σημερινό μάθημα όσο και στα μαθήματα που θα ακολουθήσουν.

1.2. Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας της συγκεκριμένης διδασκαλίας:

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο	πλάσιο (θεματικό, επικοινωνιακό,
1.3. Αρχίζουν να συνδέουν νοήματα κειμένων με συγκεκριμένο πλαίσιο	1.3.1. Σχέση κειμένου με συγκεκριμένο θεματικό πλαίσιο ή και προβληματισμό, που αφορούν σε άμεσες εμπειρίες (σχολικός εκφοβισμός)
1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης, για εντοπισμό βασικών πληροφοριών και απόδοση του κύριου νοήματος του κειμένου	1.4.1. Αιτιολογημένες προβλέψεις για το περιεχόμενο κειμένου, με βάση στοιχεία, όπως: εικόνα, τίτλος ή και άλλα γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία (ανάλογα με το είδος κειμένου), πριν από την ανάγνωση 1.4.2. Σημειώσεις στο κείμενο (π.χ., «υπογραμμίζω», «κυκλώνω», «χρωματίζω») πριν, κατά ή και μετά από την ανάγνωση 1.4.6. Διακειμενικές συνδέσεις με έμφαση στα άμεσα νοήματα του κειμένου (π.χ., «κείμενο - εαυτός», «κείμενο - κείμενο», «κείμενο - κόσμος»)

2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
2.1. Διαβάζουν κείμενα, με υποστήριξη, έχοντας κατακτήσει τον μηχανισμό της ανάγνωσης	<p>2.1.2. Ολική ανάγνωση λέξεων και φράσεων</p> <p>2.1.3. Γραφοφωνημική αντιστοιχία (αντιστοιχία γραμμάτων - φθόγγων)</p> <p>2.1.4. Συντακτική λειτουργία λέξεων, ως βάση για ανάγνωση (π.χ., σύνδεση δομής και νοήματος πρότασης)</p> <p>2.1.5. Σημασιολογική ερμηνεία γλωσσικών στοιχείων (λέξεων, φράσεων) και μη γλωσσικών (π.χ., εικόνας), με βάση τα συμφραζόμενα</p> <p>2.1.6. Βασικά σημεία στίξης (τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό)</p>
2.4.2.1. Κατανοούν τη λειτουργία γλωσσικών στοιχείων στην αναπαράσταση του σκηνικού και της βασικής πλοκής σε αφηγήσεις	2.4.2.1.1. Λειτουργία ιστορικού ενεστώτα, ρήματα δράσης, αισθήσεων, συναισθημάτων, κατάληξη του γ' ενικού των ρημάτων της ενεργητικής φωνής στον ενεστώτα (-ει).
2.4.2.2. Κατανοούν τη συμβολή μη γλωσσικών στοιχείων στην αναπαράσταση του σκηνικού και της βασικής πλοκής σε αφηγήσεις	2.4.2.2.1. Εικόνα – ζωγραφιά, σχέδιο, χρώμα, μέγεθος στοιχείων - γραμμάτων, γραμματοσειρά, κεφαλαία-πεζά, κ.λπ.
3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.2*. Κρίνουν τον τρόπο που η προσέγγιση του ίδιου θέματος σε διαφορετικά κείμενα επηρεάζει τους ίδιους ως αναγνώστες	<p>3.2.1. Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ κειμένων ίδιου είδους (π.χ., παραμύθι - παραμύθι) ή μεταξύ κειμένων διαφορετικού είδους (π.χ., παραμύθι- ανακοίνωση)</p> <p>3.2.2. Συνέπειες του περιεχομένου και του ύφους διαφορετικών κειμένων στους ίδιους ως αναγνώστες</p>

***Από Δ. Ε. Ε. της Β' τάξης**

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό)	
1.1. Καθορίζουν συγκεκριμένη ανάγκη για επικοινωνία και δράση, που σχετίζονται με άμεσες εμπειρίες	1.1.1. Προβληματισμός-θεματική ενότητα για τον σχολικό εκφοβισμό
1.2. Καθορίζουν τον σκοπό και τον αποδέκτη, αρχίζοντας να συνδέουν το παραγόμενο κείμενο με επικοινωνιακό πλαίσιο	1.2.2. Στοιχεία επικοινωνιακού πλαισίου, όπως: αποδέκτης, χώρος, χρόνος δημοσιοποίησης κειμένου
2. Οργανώνουν τον λόγο σε κείμενο	
2.2. Καθορίζουν το κατάλληλο είδος και ύφος κειμένου, σύμφωνα με την επικοινωνιακή ανάγκη, τον σκοπό και τον αποδέκτη	2.2.1. Σενάριο βασισμένο σε βίντεο
3. Αξιολογούν το παραχθέν κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα κειμένου, με βάση το θεματικό πλαίσιο και προσωπικά κριτήρια	3.1.2. Επικοινωνιακή επάρκεια κειμένου, όπως: συνάφεια θέματος, σκοπού, αποδέκτη, ύφους

1.3. Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας (χρονική διαδοχή ενεργειών εκπαιδευτικού-παιδιών, παράμετροι εστίασης της διδασκαλίας, δραστηριότητες κ.λπ.):

- Αναστοχασμός σε σχέση με το προηγούμενο μάθημα.
- Αξιοποίηση του εξωφύλλου του παραμυθιού «Η Μόνα σε καινούριο σχολείο» (τίτλος και εικόνα): Εντοπισμός του κειμενικού είδους, διατύπωση προαναγνωστικών προσδοκιών.
- Μεγαλόφωνη ανάγνωση παραμυθιού από την εκπαιδευτικό και τα παιδιά, η οποία θα υλοποιηθεί μέσω διάφορων σκόπιμων αναγνωστικών παύσεων, συνοδευόμενων από στοχευμένες γλωσσικές δραστηριότητες:
Παύση 1^η: σ.16 («...σκυμμένο κεφάλι»)
- Διάψευση ή επιβεβαίωση αναγνωστικών προσδοκιών.
- Διακειμενική σύνδεση με προηγούμενο παραμύθι, με το οποίο ήλθαν σε επαφή τα παιδιά κατά τη διάρκεια της χρονιάς, και το οποίο εντάσσεται στο ίδιο θεματικό πλαίσιο.
Παύση 2^η: σ.17 («...η αυλή ήταν άδεια»)→ Γιατί ήταν άδεια η αυλή;

- **Παύση 3^η: σ.18** («Την πλησίασε και της είπε:...»)-Επικεντρωμένη ανάγνωση του διαλόγου των δύο ηρώων του κειμένου, με εστίαση στο αναγνωστικό ύφος.
Παύση 4^η: σ.18 («...άρχισαν να γελάνε και να λένε κάτι ψιθυριστά»)
- Στα ζευγάρια τους, καταγράφουν σε φύλλο εργασίας τα συναισθήματα της Μόνας. Ανακοινώνουν το αποτέλεσμα της συνεργατικής τους δουλειάς και ακολουθεί συζήτηση, συγκριτικά με τα συναισθήματα του Μολύβιου.
- Στα ζευγάρια τους, συζητούν σε ποια άλλα παραμύθια συνάντησαν τον λαγό, την αλεπού, το γουρούνι και τη χελώνα και τι ρόλο είχε το καθένα στα παραμύθια αυτά → διακειμενικές συνδέσεις.
Παύση 5^η: σ.19 («...βγήκαν διάλειμμα»)
- Διατύπωση υποθέσεων για τη συνέχεια της ιστορίας, βάσει και της εικόνας και των κειμένων που τις συνοδεύουν στη σ.19.
- Επιβεβαίωση ή διάψευση υποθέσεων, μέσω της ανάγνωσης της συνέχειας μέχρι το σημείο «Η Μόνα στεναχωρήθηκε, αλλά συνέχισε να περπατάει».
- Υπόδυση ρόλων. Σχολιασμός των παραγλωσσικών στοιχείων (ένταση φωνής, κινήσεις κ.λπ.)
Παύση 6^η: σ.20 («Εσβησε λοιπόν τις μουντζούρες και πήρε ένα άλλο μολύβι»).
- Αναστοχασμός: Τα παιδιά έρχονται και κυκλώνουν στη διαφάνεια τις ενέργειες (ρήματα) στις οποίες προέβη η κάθε «πλευρά» και εκφράζουν την άποψή τους για τις ενέργειες αυτές.
- Παιχνίδι ρόλων: Τα παιδιά αναλαμβάνουν να διαδραματίσουν τον ρόλο του θεατή στη σκηνή του εκφοβισμού και να αφηγηθούν τη συγκεκριμένη σκηνή, με παραστατικό τρόπο στη δασκάλα (διαισθητική χρήση ιστορικού ενεστώτα).
- Εμπεδωτική δραστηριότητα με ιστορικό ενεστώτα. Σχολιασμός των καταλήξεων σε γ' ενικό.
- Διατύπωση υποθέσεων για τη συνέχεια της ιστορίας, καθώς και ερωτημάτων/προβληματισμών που προέκυψαν κατά την ενασχόληση με το θέμα.
- **Κλείσιμο**: Προβολή μέρους από βίντεο με το ίδιο θεματικό περιεχόμενο. Σύγκριση με παραμύθι και εντοπισμός αναλογιών στο ανθρώπινο επίπεδο.

1.4. **Διδακτικό Υλικό (π.χ., κείμενα και ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και τυχόν συμπληρωματικό υλικό):**

- Κείμενο Β.Μ. «Ένας καινούριος μαθητής» (Β.Μ., τεύχος β, σ.10)
- Παραμύθι «Η Μόνα σε καινούριο σχολείο»:
http://www.epsype.gr/images/paramuthia_gia_ekfovismo.pdf
- Μέσα που θα τύχουν αξιοποίησης κατά την υπόδυση ρόλων
- Βίντεο σχετικό με το θέμα του σχολικού εκφοβισμού:
<http://www.youtube.com/watch?v=AcZmrp-3yCs>
- Συμπληρωματικά φύλλα εργασίας

1.5. **Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά τη διδασκαλία:**

Στα επόμενα μαθήματα, θα ολοκληρωθεί η επεξεργασία του παραμυθιού «Η Μόνα σε καινούριο σχολείο». Επίσης, μέσα από την επαφή των παιδιών με το βίντεο που αφορά στον σχολικό εκφοβισμό θα δοθεί η ευκαιρία να διερευνηθούν οι τρόποι με τους οποίους κάθε κείμενο τοποθετείται αναφορικά με τους υπό επεξεργασία προβληματισμούς για το θέμα, αλλά και τα **γλωσσικά μέσα** που χρησιμοποιούνται κάθε φορά στα κείμενα, για να απαντηθούν οι προβληματισμοί αυτοί. Τέλος, θα επιδιωχθεί η υλοποίηση συγκεκριμένης

δράσης για σκοπούς ενημέρωσης των συμμαθητών/τριών αναφορικά με το θέμα του σχολικού εκφοβισμού

Συγκεκριμένα, μέσα από την ολοκλήρωση της επεξεργασίας του παραμυθιού τα παιδιά θα μπορέσουν:

- Να εντοπίσουν την επαναληπτική χρήση της προσωπικής αντωνυμίας β' ενικού.
- Να αντιληφθούν πως η επαναληπτική χρήση της αντωνυμίας β' ενικού δομεί το υποτιμητικό ύφος στο συγκεκριμένο κείμενο.
- Να εξοικειωθούν ορθογραφικά με την προσωπική αντωνυμία β' ενικού.
- Να εντοπίσουν την επαναληπτική χρήση συγκεκριμένων φράσεων, από το κεντρικό πρόσωπο του κειμένου, συνδέοντας το γεγονός της επανάληψης με το συναίσθημα της αγανάκτησης.
- Να συσχετίσουν την παρουσία της κατάληξης του υποκοριστικού με την προσπάθεια του συγγραφέα για δημιουργία θετικού κλίματος ως προς συγκεκριμένα πρόσωπα του κειμένου.
- Να είναι σε θέση να σχηματίζουν τα υποκοριστικά των ουδετέρων.
- Να αντιληφθούν πως η επαναληπτική χρήση του επιθέτου όλος/-η/-ο σε ονομαστική πληθυντικού σε συνδυασμό με το υπαρκτικό ρήμα «είμαι» δομεί το αδιαμφισβήτητο ύφος στο κείμενο.
- Να εξοικειωθούν ορθογραφικά με το ρήμα «είμαι».
- Να έλθουν σε επαφή με τα δομικά στοιχεία του αφηγηματικού λόγου, όπως αυτός πραγματώνεται στο πλαίσιο του συγκεκριμένου παραμυθιού.
- Να αποδομήσουν τα στερεότυπα που προβάλλονται στο παραμύθι, επεμβαίνοντας στην πλοκή της ιστορίας, όπου και αν το κρίνουν απαραίτητο.

Αναφορικά με την επεξεργασία του βίντεο επιδιώκεται τα παιδιά:

- Να εντοπίσουν τους παραλληλισμούς με το παραμύθι συνειδητοποιώντας τον λειτουργικό του ρόλο.
- Να συνειδητοποιήσουν πως και στα δύο κείμενα το θύμα του σχολικού εκφοβισμού είναι το *καινούριο κορίτσι στο σχολείο*.
- Να προσθέσουν γλωσσικό κείμενο (σενάριο) στο βίντεο αξιοποιώντας τα κατάλληλα, για τη συγκεκριμένη επικοινωνιακή περίπτωση, μέσα.
- Να αξιοποιήσουν τα κατάλληλα παραγλωσσικά μέσα κατά την υπόδυση των σκηνών.
- Να αξιοποιήσουν το σενάριό τους και την υπόδυσή του με σκοπό την ενημέρωση των συμμαθητών/τριών τους για το θέμα του σχολικού εκφοβισμού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΑΦΝΗ»
ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

 Το πρόγραμμα υλοποιείται με συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση (DG Freedom, Security and Justice) κατά 80% και από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κατά 20%

Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου
Αγ. Ιωάννου Θεολόγου 19, 155 61 Χολαργός, Τηλ.: 210 65 46 524, Τηλ./Fax: 210 65 22 396
e-mail: info@epsyge.gr, www.epsyge.gr

Τα μπαλόνια της φιλίας
η Μόνα σε καινούριο σχολείο
2 ιστορίες για τη βία στο σχολείο από παιδιά για παιδιά

Πρόγραμμα Επιμόρφωσης για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας - Φάση Β (2013-2014)
Ομάδα Εργασίας Γλώσσας – Δημοτική Εκπαίδευση

http://www.epsype.gr/images/paramuthia_gia_ekfovismo.pdf